

MINISTRI KÄSKKIRI

16.05.2024 nr 38

Terviseministri 30. augusti 2023. a käskkirjaga nr 126 kinnitatud toetuse andmise tingimuste „Põlevkivi kaevandamise ja töötlemisega seotud keskkonnaprobleemide lahendamine ja tervisekahjude vähendamine“ muutmise

Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse § 10 lõigete 2 ja 4 alusel ning kooskõlas terviseministri 30. augusti 2023. a käskkirjaga nr 126 kinnitatud toetuse andmise tingimuste „Põlevkivi kaevandamise ja töötlemisega seotud keskkonnaprobleemide lahendamine ja tervisekahjude vähendamine“ punktiga 9.2 teen toetuse andmise tingimustes järgmised muudatused:

1. Sõnastan avalehel rakendusasutuse järgmiselt:

„Rakendusasutus (RA)

Sotsiaalministeerium (välisvahendite osakond)“.

2. Sõnastan punkti 2.2.2 järgmiselt:

„2.2.2. Tegevuse sisu

Tegevus hõlmab katseprojektil „Biomonitoringu läbiviimine põlevkivi sektoriga kokku puutuva elanikkonna seas (töötajad ja elanikud), eeluuring – biomarkerite väljaselgitamine“ (2020) (edaspidi *katseprojekt*) põhinevat uuringut, mille käigus rakendatakse katseprojektis välja töötatud või samaväärset meetodikat. Biomonitoringu korraldamisel võetakse võrdlusrühmade uurimisel arvesse ka projekti „Pestitsiidide jääkide biomonitoringu uuringu eeluuring“ tulemusi. Pestitsiidide uuring on ühelt poolt oluline, et näha, kas pestitsiididel on organismis muude uuritavate kemikaalidega võrreldes mingeid koosmõjusid, mis võiksid väljenduda ootamatute terviseprobleemidena, mida ilma pestitsiidide juuresolekuta ei ilmne või mis ilma pestitsiidide juuresolekuta ilmnevad vähemal määral. Selle uurimiseks tuleb teha pestitsiidide uuring kontrollrühmas, et oleks võimalik tulemuste võrdlemisel võimalikku koosmõju hinnata.

TAT raames tehtava biomonitoringu läbiviimiseks võimalikud maatriksid on vere-, uriini- ja juukseproovid. Biomonitoring korraldatakse 1000 inimese hulgas, neist 500 inimest on põlevkivi piirkonnast (maakonnas elavad inimesed, põlevkivisektori töötajad) ja ülejäänud 500 inimest on kontrollrühm, kuhu kuuluvad Tallinna, Tartu, Lõuna-Eesti, Lääne-Eesti ja Kesk-Eesti elanikud. **Tegevuse raames uuritakse raskmetalle, pestitsiidide jääke, PAH-i metaboliite ja BTEX-i nii põlevkivisektoriga kokkupuutuvas rühmas kui võrdlusrühmades.** Uuringu valim on Tartu Ülikooli poolt eelnimetatud katseprojektis „saadud

tulemuste analüüsimisel loetud piisavaks biomonitooringu tulemuste hindamiseks ja elanikkonnale ekstrapoleerimiseks.

Riigihangete seadust järgides leitakse töö esimeses etapis biomonitooringu läbiviija või -viijad, kes organiseerivad proovivõtte, proovide transporti ja analüüsi ning tulemuste sisestamist ning teeb statistilise analüüsi ja koostab lõppraporti. Samuti loob leitud pakkuja bioproovide säilitamiseks nõuetekohase biopanga, mis pärast tellitud töö tegemist antakse üle biopanga säilitajale.

Töö teises etapis tõlgitakse eeluuringus välja pakutud ja PARC projekti raames läbiviidud biomonitooringu küsimustiku abil täiendatud küsimustik eesti ja vene keelde ning vajaduse korral täiendatakse seda enne kasutusele võtmist. Uuringute tegemiseks esitatakse taotlus Tartu Ülikooli inimuuringute eetikakomiteele või Tallinna meditsiiniuuringute eetikakomiteele. Uuringuteks loa saamine on biomonitooringu tegevuste eelduseks.

Kolmandas etapis koostatakse uuendatud valim 1000 uuritavaga ning tehakse proovivõtt ja analüüs laboris vastavalt meetodikas ette nähtud või võrdväärsetele meetoditele. Proovide säilitamiseks luuakse biomonitooringu läbiviijate poolt nõuetele vastav biopank, mis antakse uuringu lõppemisel üle biopanga säilitajale.

Biomonitooringu neljandas etapis valmib analüüsitulemuste põhjal lõppraport, mis hindab analüüside ja küsimustike põhjal inimeste kokkupuudet põlevkivisektoriga seostatavate kemikaalidega ja leidude potentsiaalset tervisemõju, võrdleb uute analüüside tulemusi varasemate olemasolevate andmetega ning annab soovitusel tervisemõjude ennetamiseks ja leevendamiseks. Uuringute jätkamine annab olulist võrdlusmaterjali toksilise saastega kokkupuute muutusest.

Biomonitooringu viiendas etapis antakse uuringu tulemustest teada tervishoiusektorile läbi teabepäevade ning tulemustega arvestatakse tervisepoliitika kujundamisel ning sekkumismeetmete väljatöötamisel.“.

3. Sõnastan punkti 2.2.4 järgmiselt:

„2.2.4. Tegevuse elluviija

Tegevuse elluviija on Sotsiaalministeerium (rahvatervise osakond), partner on Terviseamet“.

4. Asendan punkti 3 tabeli järgmise tabeliga:

	Näitaja nimetus ja mõõtühik	Algtase	Vahe-sihttase (2024)	Vahe-sihttase (2027)	Siht-tase (2029)	Selgitav teave
Meetmete nimekirja väljund-näitaja	Biomonitooringus osalenud inimeste arv, mõõtühik on osalejate arv	0	250	1000	1000	Kemikaalide riskide hindamise ja biomonitooringu tulemuste alusel saab võtta kasutusele meetmed tervisemõjude leevendamiseks. Väljund-näitaja

						sihttaseme saavutamisse panustab TAT tegevus 2.2. Sihttaseme saavutamist raporteerib vahe- ja lõpparuandes elluviija bio-monitooringu läbiviija(te) andmete alusel.
TAT-spetsiifilne näitaja	Koolituse läbinud spetsialistide arv (möödühikuks on arv)	0	0	0	20	Näitajasse panustab tegevus 2.1 „Kemikaalide riskide hindamine“. Sihttaseme saavutamist raporteerib elluviija koolitaja andmete alusel.

5. Sõnastan punkti 5.2.1 järgmiselt:

„5.2.1 tegevuste elluviimiseks sihtrühmale vajalikud koolitused tegevusvaldkondlike teadmiste täiendamiseks, sealhulgas ka koolitusmaterjalide koostamine ja tõlkimine ning koolituseks vajalikele andmeplatvormidele ligipääsude hankimine;“.

6. Sõnastan punkti 5.2.3 järgmiselt:

„5.2.3 tegevuste elluviimiseks vajalikud laboritarvikud, reagentid, kemikaalid ja proovivõtt, proovide säilitamiseks vajalikud krüoviaalid ning muu vajalik kulu analüüside teostamiseks ja proovide säilitamiseks.“.

7. Asendan TAT lisa 1 „TAT tegevuste kirjeldus“ ja lisa 2 „TAT finantsplaan ja eelarve kulukohtade kaupa“ käesoleva käskkirja lisadega (lisatud).

8. Käskkirja rakendatakse tagasiulatuvalt alates 01.04.2024. a.

(allkirjastatud digitaalselt)
 Riina Sikkut
 terviseminister